

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Ένα διήγημα κι εγώ – Ένα διήγημα κι εμείς»

Συγγραφή: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Εφαρμογή: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρά Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ένα διήγημα κι εγώ – Ένα διήγημα κι εμείς

Εφαρμογή σεναρίου

Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Δημιουργία σεναρίου

Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

4^ο Γυμνάσιο Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος»

Χρονολογία

Από 16-9-2013 έως 30-9-2013.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

4 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον μαθητή: στο αρχικό σενάριο σημειώνα ότι θα ήταν καλό (όχι όμως και απαραίτητο) να έχει ο μαθητής προσωπικό υπολογιστή με πρόσβαση στο διαδίκτυο, καθώς το σενάριο έχει εισαγωγικό χαρακτήρα και αποσκοπεί σε σταδιακή εξοικείωση με τη χρήση του υπολογιστή, στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Πράγματι, κατά την εφαρμογή, ακόμη και στην περίπτωση που κάποιοι από τους μαθητές του συγκεκριμένου τμήματος δεν είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο από τον προσωπικό τους υπολογιστή στο σπίτι, αυτό δε στάθηκε εμπόδιο για την υλοποίηση του σεναρίου.

Για τον εκπαιδευτικό: όπως σημειωνόταν και στο αρχικό σενάριο, για την υλοποίηση του σεναρίου απαιτούνταν γνώσεις Τ.Π.Ε. Α' επιπέδου. Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός είναι καλό να γνωρίζει ότι το σενάριο προτείνει την εισαγωγή στην καθημερινή διδακτική πρακτική κάποιων από τις παραμέτρους της μαθησιακής διαδικασίας που επανέρχονται στα σενάρια του παρόντος προγράμματος, όπως χρήση «εργαλείων» Τ.Π.Ε., διαχείριση ομάδων και προσπάθεια να καταστεί ο μαθητής συμμετοχός στη διαδικασία.

Για τη σχολική μονάδα: στο αρχικό σενάριο υπογραμμίστηκε ότι για την εφαρμογή απαιτείται αίθουσα με διαδραστικό σύστημα διδασκαλίας και πρόσβαση στο διαδίκτυο. Το σενάριο υλοποιήθηκε σε μια τέτοια αίθουσα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Ένα διήγημα κι εγώ – Ένα διήγημα κι εμείς, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α' Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κατά τη συγγραφή του συγκεκριμένου σεναρίου, είχα τη φιλοδοξία να επιχειρηθεί με αυτό μια σύντομη εισαγωγή στον κόσμο της πεζογραφίας και, πιο συγκεκριμένα, του διηγήματος. Με άξονα αναφοράς ένα σύντομο διήγημα, προσιτό στην αντιληπτική ικανότητα των μικρών μαθητών, «[Τα κόκκινα λουστρίνια](#)» της Ειρήνης Μάρρα (*Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου*), προσπάθησα να καταδείξω ότι το διήγημα αποτελεί μια λογοτεχνική κατασκευή.

Καταρχάς, η προσοχή μας εστιάστηκε στον τρόπο με τον οποίο ένας συγγραφέας κατασκευάζει ένα κείμενο. Το συγκεκριμένο διήγημα το προσεγγίσαμε κυρίως από την άποψη της πλοκής και των προσώπων, με οδηγό τους άξονες που πρότεινε ήδη από το 1968 ο Robert Scholes (1985 [1968]). Στο τέλος, όμως, προκρίθηκε ο ρόλος των μαθητών ως συμπαραγωγών του νοήματος του κειμένου, σε μια προσπάθεια να δοκιμαστούν μέσα στο σενάριο κάποιες από τις λογοτεχνικές θεωρίες του εικοστού αιώνα.¹

Πιστεύω ότι πολλοί από τους αρχικούς στόχους τελικά επιτεύχθηκαν. Για την επίτευξη των υπολοίπων και την εμβάθυνση σε ό,τι συζητήθηκε θα επανερχόμασταν κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, αξιοποιώντας έτσι τη σταδιακή ωρίμανση των μικρών μαθητών, επομένως και τη δυνατότητά τους να αντιλαμβάνονται καλύτερα αφηρημένες έννοιες.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι θεωρητικές αναζητήσεις των τελευταίων ετών για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, δίνουν έμφαση στον ρόλο του μαθητή ως αναγνώστη, στην εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και στη δημιουργική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. κατά τη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, ενώ βασική παράμετρος

¹ Βλ. σχετικά: Fokkema, D. & E.Ibsch, 2011 [1997]. *Θεωρίες Λογοτεχνίας του Εικοστού Αιώνα*. Μτφρ. Γ. Παρίσης. Αθήνα: Πατάκης. Επίσης: Φρυδάκη 2003: 162-172.

στο νέο κειμενικό είδος των σεναρίων είναι η ανάγνωση του κόσμου που προτείνουν οι πολιτισμικές θεωρίες (Ακριτίδου, 2012: 3-5. Χοντολίδου, 2012: 5-8. Παντζαρέλας, 2012: 9-13. Φρυδάκη, 2003: 173-183). Με το παρόν σενάριο καταβλήθηκε προσπάθεια να εφοδιαστούν οι μαθητές με εισαγωγικές γνώσεις και γραμματισμούς, πριν προχωρήσουν στην εφαρμογή άλλων σεναρίων, είτε αυτά σχετίζονται με τις συγκεκριμένες ενότητες του Νέου Προγράμματος Σπουδών (ΝΠΣ) είτε όχι. Λαμβάνοντας υπόψη, αφενός, τον βαθμό ετοιμότητας των μαθητών στο μάθημα της Λογοτεχνίας (που, άλλωστε, δεν αποτελεί ξεχωριστό διδακτικό αντικείμενο στο Δημοτικό σχολείο), αφετέρου, τις προσλαμβάνουσές τους από τις διδακτικές πρακτικές που ακολουθούνται συνήθως στο Δημοτικό σχολείο, θεώρησα σκόπιμο να προτείνω σταδιακά κάποιες (μόνο) από τις παραμέτρους και τις πρακτικές που εισάγει το ΝΠΣ.

Έτσι, πολλές από τις αρχικές δραστηριότητες του παρόντος σεναρίου προϋποθέτουν και παραπέμπουν μάλλον σε παλαιότερες θεωρίες μάθησης, όπως ο συμπεριφορισμός (Φρυδάκη, 2009: 70-77). Επεδίωξα, ωστόσο, βαθμιαία να δοθεί χώρος στην αυτενέργεια και προσωπική έκφραση των μαθητών, με κατάληξη το φύλλο αξιολόγησης και τις εργασίες δημιουργικής γραφής. Παράλληλα, εκτός από τις ατομικές δραστηριότητες, βαθμιαία εισήχθησαν εργασίες για μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες.

Ο ίδιος ο τίτλος του σεναρίου, άλλωστε, υπαινίσσεται αυτή τη διαδικασία μετάβασης: η ανάγνωση της λογοτεχνίας αποτελεί, βέβαια, μια διεργασία με κατεξοχήν προσωπικό χαρακτήρα. Στο πλαίσιο της διδασκαλίας μέσα στη σχολική τάξη είναι αναγκαίο, όμως, να μετατρέπεται από προσωπικό στοίχημα σε διαδικασία αλληλεπίδρασης καθενός από τους συμμετέχοντες με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Κατά αυτόν τον τρόπο, ο μαθητής εντάσσεται σε μια κοινότητα αναγνωστών, στην οποία συνεισφέρει ως μέλος-εγγράμματο υποκείμενο, με οδηγό τη δική του ευαισθησία και ανταπόκριση απέναντι στα κείμενα. Απώτερος στόχος αυτής της ώσμωσης είναι, εντέλει, η μετατροπή κάθε μαθητή σε επαρκή αναγνώστη που

κατορθώνει σταδιακά να οικοδομήσει μια προσωπικότερη σχέση με τα κείμενα, χωρίς να καταναλώνει απλώς έτοιμες απαντήσεις, δοσμένες άνωθεν. Επομένως, ο ίδιος ο τίτλος του σεναρίου υπαινίσσεται την ανάγκη σταδιακής αλλαγής των ταυτοτήτων των μαθητών, αλλά και κυρίως των εκπαιδευτικών.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συνειδητοποιήσουν ότι η λογοτεχνία μάς προσφέρει έναν τρόπο να κοιτάζουμε τον κόσμο αφενός, μέσα στα συμφραζόμενα της εποχής δημιουργίας του έργου και αφετέρου, της εποχής μας.²

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αντιληφθούν ότι ένα λογοτεχνικό κείμενο αποτελεί μια ιστορία κατασκευασμένη (Scholes 1985 [1968]: 11),
- να πληροφορηθούν ότι ο αφηγητής αποτελεί μια κειμενική κατασκευή που δεν πρέπει να ταυτίζεται με τον συγγραφέα,
- να πληροφορηθούν ότι κάθε αφήγηση αποτελεί κίνηση μέσα στον (αφηγηματικό) χρόνο (Scholes 1985 [1968]: 28)³,

² Όπως σημειώνει με παραστατικό τρόπο ο Scholes (1985 [1968]: 14-5): (οι υπογραμμίσεις δικές μου) «[Η πεζογραφία] μπορεί να βασίζεται πολύ σε πραγματικά γεγονότα, να διατηρεί τη στενότερη δυνατή αντιστοιχία ανάμεσα στην εξιστόρησή της και στα πράγματα που συνέβησαν πράγματι στον κόσμο. Ή μπορεί να γίνει πολύ φαντασιώδης, να αψηφάει την αίσθηση που έχουμε για τις συνηθισμένες δυνατότητες της ζωής. Παίρνοντας αυτά τα δύο άκρα ως τις αντιμετρικές απολήξεις ενός ολόκληρου φάσματος πεζογραφικών δυνατοτήτων, ανάμεσα στο υπέρυθρο της αμιγούς ιστορίας και στο υπεριώδες της αμιγούς φαντασίας μπορούμε να διακρίνουμε πολλές χρωματικές αποχρώσεις. Όμως όλες είναι τμήματα της λευκής ακτινοβολίας της αλήθειας, που είναι παρούσα τόσο στα ιστορικά βιβλία όσο και στα μαγικά παραμύθια, αλλά μόνο εν μέρει παρούσα στην καθεμιά από τις δύο κατηγορίες –θρυμματισμένη από το πρίσμα της πεζογραφίας, χωρίς το οποίο δεν θα μπορούσαμε να τη δούμε διόλου. Γιατί η αλήθεια είναι σαν το συνηθισμένο φως, πανταχού παρούσα αλλά αθέατη, και πρέπει να τη σπάσουμε για να την κοιτάξουμε. Να θρυμματίσει την αλήθεια με τρόπο που να έχει συγκεκριμένο σκοπό και να είναι ευχάριστος – αυτή είναι η δουλειά του πεζογράφου, οποιεσδήποτε κι αν είναι οι αποχρώσεις του φάσματος που διαλέγει να δουλέψει.»

- να έρθουν σε πρώτη επαφή με τα μέσα που μεταχειρίζεται ένας συγγραφέας για να μας παρουσιάσει μια εικόνα του κόσμου, όπως τον βλέπει ή τον φαντάζεται: τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάζει την πλοκή του και δομεί το κείμενό του (πώς διευθετεί την αφήγηση, πώς αξιοποιεί τις επαναλήψεις ή τις αντιθέσεις), τη λογική με την οποία επιλέγει τα πρόσωπα, κύρια και δευτερεύοντα, ή το πώς διαλέγει την οπτική γωνία μέσα από την οποία λέγεται η ιστορία και, κατά συνέπεια, τη γλώσσα της αφήγησης⁴,
- Να κατανοήσουν ότι ένα κείμενο είναι προϊόν μιας εποχής, γεγονός που οφείλουμε να λαμβάνουμε υπόψη κατά τη μελέτη του.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο επιδιώχτηκε οι μαθητές να αποκτήσουν τις εξής δεξιότητες:

- να (ξανα)αφηγούνται οι μαθητές μία συγκεκριμένη ιστορία με διάφορους τρόπους (με εκτενή αφήγηση σε κοινή νεοελληνική, με πύκνωση, με αναδιήγηση μέσα από την οπτική κάποιου από τους ήρωες ενός κειμένου κλπ.),
- να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται πώς κατασκευάζει ο συγγραφέας την πλοκή του διηγήματός του, πώς αξιοποιεί τα πρόσωπα και πώς διαχειρίζεται τον αφηγηματικό χρόνο,
- να εντοπίζουν στο πεζό κείμενο τις γλωσσικές επιλογές που σχετίζονται με την οπτική γωνία του αφηγητή,
- να ξεχωρίζουν τους πρωταγωνιστές από τα δευτερεύοντα πρόσωπα μιας αφήγησης,
- να εντοπίζουν τις αφηγηματικές γραμμές σε ένα διήγημα και να επιχειρηματολογούν για τη λειτουργία τους,

³ «Το πεζογράφημα είναι κίνηση. Μια διήγηση είναι διήγηση, γιατί μιλάει για μια διαδικασία αλλαγής.»

⁴ Βλ. Scholes 1985 [1968]: 28-31 (για την πλοκή), 31-36 (για τα πρόσωπα), 42-52 (για την οπτική γωνία και τη γλώσσα), 52-58 (για τον τρόπο που συμπαραθέτει τα αφηγούμενα και τη σημασία της επανάληψης στη δόμηση ενός κειμένου).

- να αιτιολογούν τη χρήση και λειτουργία κάποιων σχημάτων λόγου, που συμβάλλουν στη δόμηση του κειμένου.

Διδακτικές πρακτικές

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων επιχειρήθηκε κυρίως μέσω των φύλλων εργασίας και αξιολόγησης, που καταρχάς είχαν καθοδηγητικό χαρακτήρα, ο οποίος βαθμιαία περιορίστηκε, αποβλέποντας σε δημιουργικότερη εμπλοκή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία. Θεωρώντας σημαντικό να συνηθίσουν οι μαθητές να συνεργάζονται από την αρχή της σχολικής χρονιάς, τους προτάθηκε σε πρώτη φάση η συνεργασία με τον διπλανό τους και στη συνέχεια, με συνένωση των μικρότερων ομάδων, η δημιουργία τετραμελών. Παράλληλα, οι μαθητές συνέγραψαν και ατομικές εργασίες.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Διδάσκοντας αρκετά χρόνια το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στην Α΄ Γυμνασίου διαπίστωσα ότι οι μαθητές μεταβαίνουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση χωρίς τις περισσότερες φορές να έχουν σχηματίσει άποψη για τον χαρακτήρα της λογοτεχνίας και το αντικείμενο του μαθήματος. Άλλωστε, σύμφωνα με τα αναλυτικά προγράμματα του Δημοτικού σχολείου, η έμφαση δίνεται στη γλωσσική διδασκαλία.

Έτσι, οι μαθητές της πρώτης τάξης δηλώνουν συνήθως κατά τις πρώτες συναντήσεις μας ότι δε γνωρίζουν (ούτε μπορούν να φανταστούν) ποιο θα είναι το αντικείμενο ενασχόλησής μας, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου διδακτικού αντικειμένου, ποια είναι τα ζητούμενα, ποιες οι γνώσεις και δεξιότητες που προσδοκούμε να αποκτήσουν, πόσο μάλιστα ποιους τρόπους χρησιμοποιούμε για να προσεγγίσουμε ένα κείμενο. Αν, λοιπόν, ένας από τους κύριους σκοπούς του μαθήματος είναι να μετατρέψει σταδιακά τους μαθητές σε (όσο το δυνατόν πιο) επαρκείς αναγνώστες και να τους προετοιμάσει κατάλληλα, ώστε να γίνουν συμμετοχοί στη λογοτεχνική εμπειρία, η σχολική διδασκαλία, παρά τις αγκυλώσεις

που συνήθως συμφύονται με τον κανονιστικό της χαρακτήρα, οφείλει να συμβάλει στο μέτρο που της αναλογεί προς αυτήν την κατεύθυνση.

Υπό αυτό το πρίσμα, εφαρμόζοντας το παρόν σενάριο επιδίωξα να οδηγήσω τους μαθητές σε μια πρώτη γνωριμία με τον κόσμο της λογοτεχνίας, εστιάζοντας, όπως φανερώνει και ο τίτλος του, σε ένα από τα κύρια λογοτεχνικά είδη, το διήγημα. Το είδος αυτό ενδείκνυται, άλλωστε, για τη συγκεκριμένη λειτουργία, χάρη στον ευσύνοπτο χαρακτήρα του και την εύκολα προσπελάσιμη δομή του: σε σχέση με άλλα λογοτεχνικά είδη, οι μικρότεροι μαθητές μπορούν να έχουν πληρέστερη εποπτεία, να εντοπίσουν ευκολότερα τα δομικά του στοιχεία, να αντιληφθούν τη λειτουργία τους και να προτείνουν ερμηνείες.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο φιλοδόξησε να αποτελέσει την εισαγωγή σε ένα καινούριο για τους μαθητές διδακτικό αντικείμενο, τη Λογοτεχνία. Για αυτό εφαρμόστηκε κατά τις πρώτες διδακτικές ώρες της σχολικής χρονιάς.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ο εισαγωγικός χαρακτήρας του σεναρίου αποτυπώνεται και στον βαθμό, αλλά και στον τρόπο χρήσης των Τ.Π.Ε. Έτσι, εδώ, στόχος ήταν κυρίως η γνωριμία με το [ψηφιακό περιβάλλον του ηλεκτρονικού βιβλίου](#) και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σε σχέση με το έντυπο ανθολόγιο (χρήση ενεργών δεσμών και υπερκειμένου). Οι δραστηριότητες που προτείνονταν στο αρχικό σενάριο οδήγησαν επίσης σε μια πρώτη παρουσίαση κάποιων από τις δυνατότητες ενός διαδραστικού πίνακα.

Εφόσον η εργαλειακή χρήση των Τ.Π.Ε. αποτελεί και το πρώτο βήμα για την αξιοποίησή τους, σε αυτό το σενάριο που, άλλωστε, είχε εισαγωγικό χαρακτήρα, προσπάθησα να παραμείνω συνειδητά μέσα στα όρια του στενότερου από τους τρεις αλληλένδετους ομόκεντρους κύκλους της γλωσσικής διδασκαλίας (Ακριτίδου: 2012).

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΛ Α' Γυμνασίου:

Ειρήνη Μάρρα, [«Τα κόκκινα λουστρίνια»](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η ώρα

Στο αρχικό σενάριο προβλέπονταν δύο συνεχή δίωρα, κάτι που δεν κατέστη δυνατό, λόγω του ωρολογίου προγράμματος του σχολείου. Αφού καλωσόρισα τους μαθητές, τους πληροφόρησα ότι το αντικείμενο της ενασχόλησής μας, κατά τη διάρκεια της νέας σχολικής χρονιάς, θα ήταν η νεοελληνική λογοτεχνία. Τους ζήτησα να ανακαλέσουν στη μνήμη τους τα λογοτεχνικά κείμενα που είχαν μελετήσει είτε μόνοι τους είτε κατά τα χρόνια της φοίτησης στο Δημοτικό σχολείο και τους ενημέρωσα ότι μαζί θα προσεγγίζαμε και άλλα, ξεκινώντας από το είδος του διηγήματος. Με την εξαίρεση δύο-τριών παιδιών, από τη σύντομη συζήτηση φάνηκε ότι τα περισσότερα δε διάβαζαν λογοτεχνία και προφανώς όχι κείμενα του λεγόμενου λογοτεχνικού κανόνα.

Στη συνέχεια, προβλήθηκε στον διαδραστικό πίνακα και διανεμήθηκε στους μαθητές το [Φύλλο εργασίας 1](#). Με καθοδηγούμενο διάλογο τα παιδιά απάντησαν με προθυμία και σχετική ευκολία στις ερωτήσεις, καθώς, μάλιστα, τα είχα ενθαρρύνει να συζητούν χαμηλόφωνα με τον διπλανό τους, σε περίπτωση που κάποια από αυτές τους δυσκόλευε. Οι μαθητές άρχισαν να αντιλαμβάνονται ότι το πεζογραφικό κείμενο είναι κατασκευή ενός συγγραφέα, ο οποίος με το διήγημά του αποτυπώνει μια “όψη” της πραγματικότητας αναθέτοντας σε κάποια “φωνή”, τον αφηγητή του (που δεν ταυτίζεται, όμως, με τον συγγραφέα), να μας διηγηθεί μια ιστορία από συγκεκριμένη οπτική γωνία και με συγκεκριμένο τρόπο (γλώσσα, τόνο, σειρά κλπ.).

Κατόπιν, διαβάστηκε το κείμενο μεγαλόφωνα εκ περιτροπής από τους μαθητές, ενώ λίγο πριν χτυπήσει το κουδούνι, κάποιοι επιχείρησαν να αναπαραγάγουν με τη δική τους “φωνή” το νόημα του κειμένου, το οποίο ζητήθηκε και ως εργασία για το

σπίτι. Δε θέλησα να προχωρήσω ζητώντας γραπτή περίληψη, διότι κάτι τέτοιο θα απαιτούσε να δαπανήσουμε πολύ χρόνο κατά το επόμενο μάθημα.

Παράλληλα με ό,τι προαναφέρθηκε, με τις πρώτες δραστηριότητες του [Φύλλου εργασίας 1](#), τα παιδιά ήρθαν σε επαφή, μέσω του διαδραστικού πίνακα, με το [ηλεκτρονικό ανθολόγιο](#) που έχει αναρτηθεί στο περιβάλλον του [Ψηφιακού Σχολείου](#) και με την έννοια του [υπερκειμένου](#). Για λόγους χρόνου παραλείφθηκε η δραστηριότητα της αντιγραφής-επικόλλησης της εικόνας της Ειρήνης Μάρρα (έγινε απλή αναφορά στην ορθή απάντηση). Επιπλέον, οι μαθητές ενημερώθηκαν ότι οι φωτογραφίες του [Φύλλου εργασίας 1](#) αντλήθηκαν με μια απλή αναζήτηση στο διαδίκτυο ([Google - Εικόνες](#)), από όπου και οι ίδιοι μπορούσαν να αντλούν υλικό με τις κατάλληλες λέξεις-κλειδιά ώστε να το χρησιμοποιούν στις εργασίες τους.

2^η ώρα

Τα τετράδια εργασιών συγκεντρώθηκαν για μία πρώτη αξιολόγηση της γλωσσικής επάρκειας των μαθητών (εκτός διδακτικού χρόνου) και τους μοιράστηκε αμέσως το [Φύλλο εργασίας 2](#). Το ίδιο το Φύλλο εργασίας έδινε οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο θα χωρίζονταν οι ομάδες. Προέκυψαν έξι τετραμελείς ομάδες. Δεν μπορούσα, βέβαια, να γνωρίζω τη δυναμικότητα καθεμιάς, καθώς βρισκόμασταν μόλις στο δεύτερο μάθημά μας. Έτσι, κάθε ομάδα την αποτέλεσαν οι μαθητές που κάθονταν σε δύο γειτονικά θρανία.

Από τις έξι δραστηριότητες (μία για κάθε ομάδα) που προτείνονταν στο αρχικό σενάριο, στη συγκεκριμένη εφαρμογή αξιοποιήθηκαν οι τρεις πρώτες, καθεμιά από τις οποίες ανέλαβαν να εκπονήσουν δύο ομάδες, δουλεύοντας παράλληλα. Όταν, λόγω προγράμματος, το μάθημα δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί σε συνεχές δίωρο, είναι καλό να επιλέγονται λύσεις όπως η παραπάνω, ώστε να υπάρχει χρόνος όχι μόνο για την καλύτερη επεξεργασία των θεμάτων, αλλά και για την ανακοίνωση των πορισμάτων όλων των ομάδων στην ολομέλεια, κατά τη διάρκεια μίας διδακτικής ώρας. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές αποκομίζουν, με το τέλος της διδακτικής ώρας, ολοκληρωμένη εικόνα για τα συγκεκριμένα θέματα.

Ζήτησα από τους μαθητές να διαβάσουν την εργασία της ομάδας τους και να προσπαθήσουν να κατανοήσουν το ζητούμενο συζητώντας την μεταξύ τους, μέχρι να πλησιάσω στη θέση εργασίας τους για να δώσω περισσότερες διευκρινίσεις. Μέχρι να συμβεί αυτό, ωστόσο, σε κάθε ομάδα είχε ξεκινήσει η σχετική συζήτηση. Κάποιες από αυτές είχαν κατανοήσει ήδη τι έπρεπε να κάνουν πριν πλησιάσω στα θρανία τους.

Μετά από δεκαπέντε περίπου λεπτά επεξεργασίας οι εκπρόσωποι κάθε ομάδας άρχισαν να ανακοινώνουν τα πορίσματά τους, ώστε να προλάβουν να μιλήσουν όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά. Οι μαθητές συνεργάστηκαν με κέφι και προχώρησαν αρκετά καλά τις εργασίες τους.

Ένας εκπρόσωπος από καθεμιά από τις δύο ομάδες που είχαν αναλάβει την πρώτη δραστηριότητα σηκώθηκε στον διαδραστικό πίνακα και αντέγραψε τις σημειώσεις των μελών της ομάδας του από το φύλλο εργασίας στα κελιά του πίνακα. Τα υπόλοιπα μέλη των δύο αυτών ομάδων συμπλήρωναν και σχολίαζαν, ενημερώνοντας τους συμμαθητές τους για το θέμα το οποίο είχαν μελετήσει. Ακολούθησαν οι ανακοινώσεις των άλλων ομάδων. Ο διαδραστικός πίνακας έδωσε στους μαθητές που ασχολήθηκαν με το δεύτερο θέμα την ευκαιρία να αλλάξουν το μέγεθος των γραμμών που αντιστοιχούσαν σε κάθε πρόσωπο του διηγήματος (στο αρχείο Word του [Φύλλου εργασίας 2](#)) και να χρωματίσουν το κείμενο στη σελίδα του ψηφιακού ανθολογίου με τα χρώματα που κατά τη γνώμη τους ταίριαζαν στην κόρη του δασκάλου και στην αδελφή του αφηγητή. Η ολομέλεια και ο διδάσκων παρενέβαιναν με σχόλια κατά τη διάρκεια αυτών των παρουσιάσεων, οι οποίες κρίθηκαν σχετικά επαρκείς.

Για ατομική εργασία στο σπίτι ζήτησα από όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από την ομάδα τους, να συμπληρώσουν, με βάση όσα ακούστηκαν στην τάξη, τις δραστηριότητες 1-3 του [Φύλλου εργασίας 2](#) και, επιπλέον, να εντοπίσουν μέσα στο κείμενο επαναλήψεις και αντιθέσεις (όπως προβλέπεται στη δραστηριότητα 4).

Αν λάβουμε υπόψη την ηλικία των μαθητών και το γεγονός ότι συνεργάστηκαν για πρώτη φορά κατά αυτόν τον τρόπο, η συγκεκριμένη διδακτική ώρα κύλησε εποικοδομητικά.

3^η ώρα

Ο λόγος δόθηκε στους μαθητές για να διαβάσουν τις ατομικές εργασίες που είχαν προετοιμάσει στο σπίτι. Στη συνέχεια, ασχοληθήκαμε σύντομα με τις υπόλοιπες δύο δραστηριότητες του [Φύλλου εργασίας 2](#) και με το θέμα για συζήτηση.

Στο δεύτερο μισό της ώρας, με στόχο μια πρώτη αποτύπωση όσων κατανόησαν οι μαθητές, των αντιλήψεών τους, της κριτικής τους ικανότητας, αλλά και της φαντασίας τους, τους διανεμήθηκε φύλλο αξιολόγησης με τίτλο «[Σκέφτομαι και εκφράζομαι](#)». Το φύλλο μού επέτρεψε, επίσης, να αντιληφθώ σε ποιον βαθμό κατανοήθηκαν κάποιες από τις παραμέτρους που συζητήθηκαν.

Ζήτησα, λοιπόν, από τους μαθητές, να αφήσουν τη φαντασία τους ελεύθερη και να προσπαθήσουν να συμπληρώσουν όσο το δυνατόν περισσότερες από τις ερωτήσεις, αξιοποιώντας όσα είχαμε συζητήσει μέχρι εκείνη τη στιγμή. Κάποια παιδιά απάντησαν σε όλες τις ερωτήσεις, αρκετά ικανοποιητικά μάλιστα για τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή του σχολικού έτους. Έδειξαν να έχουν αντιληφθεί πως το κείμενο είναι συγκεκριμένη κατασκευή, τα στοιχεία της οποίας παίζουν ορισμένο ρόλο μέσα σε αυτήν. Όπως ήταν αναμενόμενο, δυσκολίες αντιμετώπισαν περισσότερο στις ερωτήσεις 6 και 7, που απαιτούσαν αφαίρεση και ικανότητα ορισμού (ικανότητες που δεν είναι ακόμη αναπτυγμένες σε αυτήν την ηλικία). Η ερώτηση 8, που εμπεριείχε το στοιχείο της αυτοαξιολόγησης, έδωσε την ευκαιρία στους μαθητές να συνειδητοποιήσουν και να τονίσουν την ανάγκη συνεργασίας για την εκπόνηση των πιο απαιτητικών εργασιών.

Ακολουθούν ενδεικτικά αποσπάσματα από τις συγκεκριμένες ατομικές εργασίες, χαρακτηριστικά για την αυθεντικότητά τους, καθώς είναι γραμμένα στην τάξη.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΖΟΜΑΙ...

1. Πιστεύεις ότι ο ήρωάς μας θα μπορούσε πράγματι να ζει στο σπίτι που απεικονίζεται στο φύλλο εργασίας 1; Αν όχι, πώς θα το ζωγράφιζες εσύ;
Θα μπορούσε να ζει σ' αυτό το σπίτι, διότι ήταν φτωχικό σπίτι και το παιδί ήταν μ' αυτό φτωχό.
2. Ποιον από τους ήρωες της ιστορίας θα ήθελες να έχεις φίλο ή φίλη σου, αν ζούσες εκείνη την εποχή; Γιατί;
Θα ήθελα να έχω φίλο το τσαγκαρόπουλο γιατί ήταν εργατικός, υπαινάτιζε, πέτυχε πάντα τους στόχους του, βέβαια ήταν λίγο ντροπαλός, αλλά θα ήταν πιστός φίλος.
3. Ας υποθέσουμε ότι θα «βλέπαμε» την ιστορία μέσα από τα μάτια της κόρης του δασκάλου. Τι θα άλλαζε (ή θα έπρεπε να αλλάξει) στην περίπτωση αυτή;
Η κόρη του δασκάλου θα ήθελε να φέρει το τσαγκαρόπουλο τα παπούτσια σ' εκείνη και όχι στην αδελφή του. Ενδεχομένως θα έστρεφε τα πάντα προς όφελός της.
4. Αλλάζω χρώμα στα... λουστρίνια και στον τίτλο του διηγήματος. Τι θα αλλάξει στην ιστορία μας;
Αν τα λουστρίνια είχαν κάποιο άλλο φωτεινό χρώμα πιστεύω πως η ιστορία δε θα άλλαζε, αν όμως τους δίναμε κάποιο σκούρο χρώμα θα βλέπαμε μεγάλη διαφορά. Θα υπήρχε θλίψη και η κοπέλα στην οποία προορίζονταν τα παπούτσια, ίσως να μην πρέπει να αλλάξουν; Χωριστήν θα δούλευε σε εργαστήριο παπουτσιών και όχι σε τσαγκαρόδικο. Τα άλλα θα παρέμεναν τα ίδια.
5. Μεταφέρω τον ήρωα στη σημερινή Ελλάδα. Ποια στοιχεία της ιστορίας θα (ή θα ν' άρεσαν να) αλλάξουν; Χωριστήν θα δούλευε σε εργαστήριο παπουτσιών και όχι σε τσαγκαρόδικο. Τα άλλα θα παρέμεναν τα ίδια.
6. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, με τι θα παρομοίαζα ένα πεζογράφημα;
Το διήγημα μοιάζει με τις ταινίες. Έχουν αρχή, μέση, τέλος, υπόθεση και άλλα κοινά στοιχεία.
7. Τι είναι διήγημα; Προσπαθώ να το ορίσω με τον δικό μου τρόπο.
Διήγημα πιστεύω ότι είναι μια ιστορία που γράφει κάποιος και προσπαθεί να μας κάνει να την καταλάβουμε με απλά λόγια.
8. Ποιες από τις παραπάνω ερωτήσεις σε δυσκόλεψαν; Θα σε βοηθούσε αν τις επεξεργάζοσταν ομαδικά;
Με δυσκόλεψαν λίγο οι ερωτήσεις 2 και 8. Στην 2 δεν μπορούσα να εξηγήσω γιατί θα ήθελα να είμαι φίλη με κάποιον. Στην 8 με υπέρεσε λίγο η έννοια.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΖΟΜΑΙ...

1. Πιστεύεις ότι ο ήρωάς μας θα μπορούσε πράγματι να ζει στο σπίτι που απεικονίζεται στο φύλλο εργασίας 1; Αν όχι, πώς θα το ζωγράφιζες εσύ; *Θα μπορούσε να ζει σε αυτό το φτωχό σπίτι γιατί παρ'ότι είναι εποχή που ^{αναγκάζεται} ~~πρέπει~~ να διηγείται.*
2. Ποιον από τους ήρωες της ιστορίας θα ήθελες να έχεις φίλο ή φίλη σου, αν ζούσες εκείνη την εποχή; Γιατί; *Θα ήθελα να έχω για φίλη μου την αδερφή του Τσαρλόπουλου, γιατί όταν γινόταν φρούτα με α και κανούρι της παπουνάρας ~~α~~ ήμου κι εγώ ήθελα να...*
3. Ας υποθέσουμε ότι θα «βλέπαμε» την ιστορία μέσα από τα μάτια της κόρης του δασκάλου. Τι θα άλλαζε (ή θα έπρεπε να αλλάξει) στην περίπτωση αυτή; *Θα έπρεπε να ~~αλλάξει~~ το αποτέλεσμα της ιστορίας αυτής.*
4. Αλλάζω χρώμα στα... λουστρίνια και στον τίτλο του διήγηματος. Τι θα αλλάξει στην ιστορία μας; *Το κόκκινο δεν θα ταίριαζε πια στη φαντασία που νιώδα ο ήρωάς μας για την κόρη του δασκάλου. Αλλά θα ήταν ένα τυχαίο χρώμα.*
5. Μεταφέρω τον ήρωα στη σημερινή Ελλάδα. Ποια στοιχεία της ιστορίας θα (ή πρέπει να) αλλάξουν; *Θα ~~αλλάξει~~ ο τρόπος με τον οποίο θα γινόταν το τελικό αποτέλεσμα. Ο ήρωάς μας δεν θα ήταν ~~Τσαρλόπουλος~~ και ίσως η κόρη του δασκάλου να ήταν ~~και~~ ^{και} ~~τα~~ ^{και} ~~συμμετέχει~~.*
6. Σύμφωνα με όλα προαναφέρθηκαν, με τι θα παρομοίαζα ένα πεζογράφημα; *Το πεζογράφημα είναι σαν μια συνήθεια που δεν θα ~~αλλάξει~~ ποτέ.*
7. Τι είναι διήγημα; Προσπαθώ να το ορίσω με τον δικό μου τρόπο. *Το διήγημα είναι ένα παραμύθι, ένα παραμύθι, με σεβειάτες βιβλίδες...*
8. Ποιες από τις παραπάνω ερωτήσεις σε δυσκόλεψαν; Θα σε βοηθούσε αν τις επεξεργασόσουν ομαδικά; *Ήσως η ερώτηση 3. Αν ήταν φανταστική δουλειά ~~και~~ να ήταν υπό ψαλμό.*

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

3. Ας υποθέσουμε ότι θα «βλέπαμε» την ιστορία μέσα από τα μάτια της κόρης του δασκάλου. Τι θα άλλαζε (ή θα έπρεπε να αλλάξει) στην περίπτωση αυτή;

Θα έπρεπε να αλλάξουν πολλά πράγματα επειδή η κόρη του δασκάλου έχει μια υψηλή θέση στην κοινωνία, δεν έχει κοιτάξει βει τι ποτα από τον εξωτερικό κόσμο.

4. Αλλάζω χρώμα στα... λουστρίνια και στον τίτλο του διηγήματος. Τι θα αλλάξει

στην ιστορία μας; Αν άλλαζε τον τίτλο και το έκανα «Τα μαύρα λουστρίνια» αμέσως θα έχανε ελαττωματικά σημεία του διηγήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2. Ποιον από τους ήρωες της ιστορίας θα ήθελες να έχεις φίλο ή φίλη σου, αν ζούσες

εκείνη την εποχή; Γιατί; *Θα ήθελα να είχα για φίλο το ταγματάρχη, γιατί θα είχα την ευκαιρία να γνωρίσω ένα άτομο θαρραλέο, έξυπνο και τολμηρό.*

3. Ας υποθέσουμε ότι θα «βλέπαμε» την ιστορία μέσα από τα μάτια της κόρης του δασκάλου. Τι θα άλλαζε (ή θα έπρεπε να αλλάξει) στην περίπτωση αυτή;

4. Αλλάζω χρώμα στα... λουστρίνια και στον τίτλο του διηγήματος. Τι θα αλλάξει

στην ιστορία μας; *Πιστώνω ότι αν το χρώμα και ο τίτλος του διηγήματος όλο το κείμενο θα άλλαζε, γιατί το κόκκινο χρώμα τονίζει το πάθος και τον έρωτα.*

5. Μεταφέρω τον ήρωα στη σημερινή Ελλάδα. Ποια στοιχεία της ιστορίας θα (ή πρέπει να) αλλάζουν;

6. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, με τι θα παρομοίαζα ένα πεζογράφημα;

7. Τι είναι διήγημα; Προσπαθώ να το ορίσω με τον δικό μου τρόπο.

Διήγημα είναι ένα κείμενο το οποίο μας περιγράφει ένα συμβάν ή ένα περιστατικό σε διαφορετικό χρόνο και τόπο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΖΟΜΑΙ...

✱ Πιστεύεις ότι ο ήρωάς μας θα μπορούσε πράγματι να ζει στο σπίτι που απεικονίζεται στο φύλλο εργασίας 1; Αν όχι, πώς θα το ζωγράφιζες εσύ;

2. Ποιον από τους ήρωες της ιστορίας θα ήθελες να έχεις φίλο ή φίλη σου, αν ζούσες εκείνη την εποχή; Γιατί;

Εκείνη την εποχή θα ήθελα να είχα φίλη την αδερφή εκείνου

του παιδιού διότι θα ήμασταν πολλοί οι οποίοι θα ήμασταν φτωχοί και θα μπορούσαμε να θυμωθούμε μαζί ενώ *

3. Ας υποθέσουμε ότι θα «βλέπαμε» την ιστορία μέσα από τα μάτια της κόρης του δασκάλου. Τι θα άλλαζε (ή θα έπρεπε να αλλάξει) στην περίπτωση αυτή;

Όλα θα άλλαζαν αν βλέπαμε την ιστορία με άλλο μάτι (τη κόρη) διότι θα μας περιέγραφε την ζωή της.

4. Αλλάζω χρώμα στα... λουστρίνια και στον τίτλο του διηγήματος. Τι θα αλλάξει στην ιστορία μας;

Στον τίτλο της ιστορίας θα άλλαζαν πάρα πολλά αν αλλάζαμε χρώμα στα λουστρίνια διότι πρώτα απ' όλα ο συγγραφέας τα έγραψε με τον δικό του τρόπο ενώ εμείς με τον δικό μας. Τα περιγράψαμε με το δικό μας τρόπο.

6. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, με τι θα παρομοίαζα ένα πεζογράφημα;

7. Τι είναι διήγημα; Προσπαθώ να το ορίσω με τον δικό μου τρόπο.

Διήγημα είναι όταν ένας συγγραφέας διηγείται με δικό του τρόπο το Διήγημα και το περιγράφει.

8. Ποιες από τις παραπάνω ερωτήσεις σε δυσκόλεψαν; Θα σε βοηθούσε αν τις επεξεργαστούν ομαδικά;

Οι ερωτήσεις που με δυσκόλεψαν ήταν η 6, και η 5, ένω άμα τις επεξεργαστόμουν με άλλα παιδιά θα μπορούσαμε να τα καταφέρουμε.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

7. Τι είναι διήγημα; Προσπαθώ να το ορίσω με τον δικό μου τρόπο.

Διήγημα είναι μια ιστορία, από την οποία απουσιάζει
πολλά θεατά για τη ζωή μας. ~~Είναι ένα είδος~~

8 Ποιες από τις παραπάνω ερωτήσεις σε δυσκόλεψαν; Θα σε βοηθούσε αν τις

επεξεργαστούν ομαδικά; Με δυσκόλεψε η ερώτηση 6, 5 και η 3.

Αν βοηθούσαν ομαδικά, με συνέχισες διές μου και των
μελών της ομάδας μου θα μπορούσαμε να έχουμε απαντήσει
σε πιο πολλές ερωτήσεις.

4. Αλλάζω χρώμα στα... λουστρίνια και στον τίτλο του διηγήματος. Τι να αλλάξω;

στην ιστορία μας;

Αν αλλάξω το χρώμα στα λουστρίνια θα αλλάξω και το
συναισθήματα του παρατηρητή, γιατί το κωκίνο είναι
το χρώμα της αγάπης

5. Μεταφέρω τον ήρωα στη σημερινή Ελλάδα. Ποια στοιχεία της ιστορίας θα (ή

πρέπει να) αλλάξουν;

Αν θα ήμουν στην σημερινή Ελλάδα η ζωή του ήρωα
θα έπρεπε να έχει τα πιο κοινά χαρακτηριστικά που είναι για
ακόμα θα ήμουν παύσιμα. Ο ήρωας μας θα είχε σίχαμα τα ίδια πράγματα

4^η ώρα

Κατά την τέταρτη ώρα συζητήθηκαν κάποιες από τις απαντήσεις που δόθηκαν στο φύλλο αξιολόγησης. Οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να συνεχίσουν την προσπάθειά τους, όσες ερωτήσεις και αν είχαν τελικά κατορθώσει να απαντήσουν. Τους διαβεβαίωσα ότι με την πάροδο του χρόνου θα είχαν μεγαλύτερη ευχέρεια, όταν θα τους ανέθετα τέτοιες εργασίες. Επίσης, τους επεσήμανα ότι αυτό που με ενδιέφερε, λόγω της φύσης του μαθήματος, ήταν να εκφράζουν με παρρησία και τεκμηριωμένα τις προσωπικές τους απόψεις και όχι να αναπαράγουν όσα εγώ περιμένω από αυτούς (ή νομίζουν ότι προσδοκώ να απαντήσουν).

Το μεγαλύτερο μέρος της διδακτικής ώρας αφιερώθηκε στην εργασία δημιουργικής γραφής του [Φύλλου εργασίας 3](#). Τους ζητήθηκε, καταρχάς, να συζητήσουν με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους και να μοιραστούν μεταξύ τους τις προτεινόμενες εκδοχές του [Φύλλου εργασίας 3](#). Στόχος ήταν να τελειώσει το σενάριο με εργασία σε ομάδες, σύμφωνα άλλωστε με τον τίτλο του: από την ατομική προσέγγιση του κειμένου («ένα διήγημα κι εγώ») περάσαμε σταδιακά στην ομαδική μελέτη, ανταλλάσσοντας ιδέες και σκέψεις για τις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας και για τη συνεργατική γραφή («ένα διήγημα κι εμείς»), ώστε να καταδειχθεί ότι η εργασία στη σχολική τάξη ανάγεται από προσωπικό σε συλλογικό στοίχημα.

Η συνεργασία στον τομέα αυτό υπήρξε καλή. Γρήγορα οι μαθητές άρχισαν να γράφουν τις ιστορίες τους. Οι εργασίες ανέδειξαν, βέβαια, ότι οι περισσότεροι από τους συγκεκριμένους μαθητές, όπως, άλλωστε, μου είχαν δηλώσει και προφορικά στο πρώτο μάθημα, δεν έχουν αναγνώσει αρκετά λογοτεχνικά βιβλία. Αυτό φάνηκε κυρίως από τον χειρισμό του αφηγηματικού χρόνου και τις απροσδόκητες «λύσεις» που επινόησαν, οι οποίες ταίριαζαν με τις έως τότε προσλαμβάνουσες (από βιβλία ή, κυρίως, ταινίες) παραστάσεις, προσδοκίες ή επιθυμίες. Διαπιστώθηκε, λοιπόν, πως δεν εμβάθυναν σε αξίες ή στους χαρακτήρες σε ικανοποιητικό βαθμό.

Πάντως, αυτή η δραστηριότητα έδειξε, νομίζω, την κατεύθυνση στην οποία θα έπρεπε να κινηθεί το μάθημα στο εξής. Πιστεύω ότι, αν η εργασία αυτή ξαναδινόταν προς το τέλος της σχολικής χρονιάς, στα κείμενα των παιδιών θα ενσωματώνονταν στοιχεία, τεχνικές και αξίες, με τις οποίες στο μεταξύ θα είχαν έρθει σε επαφή, μελετώντας λογοτεχνικά κείμενα με τρόπο δημιουργικό. Οι μαθητές σταδιακά θα εμβαθύνουν περισσότερο στους χαρακτήρες, θα παράγουν κείμενα περισσότερο αληθοφανή και θα χειρίζονται πειστικότερα τον αφηγηματικό χρόνο.

Ακολουθούν τεκμήρια από την εργασία δύο ομάδων μέσα στην τάξη για τη συνεργατική συγγραφή της συνέχειας της ιστορίας:

Πρώτη προτεινόμενη εκδοχή από το ΦΕ 3:

Ο ήρωάς μας και μόνο με την ιδέα να έδινε το
 λαπούτσι στην αδελφή του και να χρίσει την μόνη
 πιθανή ευκαιρία να τον βοηθήσει η κόρη του δαυκαίου, μόνο και
 μόνο επειδή η αδελφή του σπάνια γελούσε, διέγραψε
 αμέσως αυτή τη σκέψη από το μυαλό του. Ήταν τόσο εγωιστής
 που όταν η κόρη του γελούσε αμέσως χωρίς να χρειάζετο την αδελφή
 του που θα παίζετο όπως ήταν.

Δεύτερη προτεινόμενη εκδοχή από το ΦΕ3:

Όταν ο ήρωας μας παρατηρεί τα εθνικά ρούχα που φοράει ο αδελφός του, η μάη του δαδουάου λέει στην πύρρα του η μητέρα σου πότε και της ασίχης. Η μάη του δαδουάου μιλώνει και λέει:

- Ήθελα να σου πω κάτι.

- Ναι, σε ακούω.

- Η μητέρα σου είπε να θέλεις να μου δώσω ένα ζευγάρι παπούτσια.

- Ναι, ήθελα να σου δώσω ένα ζευγάρι κόκκινα λουστρίνα άλλα όταν τα έχω κάνει πάλι σου.

- Έλα βρε, μάη μου.

Όταν άκουσε η μάη του δαδουάου το παπαγαλάκι έδωσε τα κόκκινα

Τρίτη προτεινόμενη εκδοχή από το ΦΕ 3:

Ο πατέρας του αναγνώρισε ότι ο γιος του έχει ξοδέψει χρήματα για να φτιάξει το συσκευασμένο ζευγάρι παπούτσια. Τα χρήματα ήταν πολλά και δεν ήξερε για ποια ήταν. Πηγε λοιπόν εκείνη τη φορά σε φίλο του και ναυρα να τον ρωτήσει, για ποιόν ήταν τα παπούτσια. Καθώς ήτανε και ντροπαλός δεν μπορούσε να πει για ποιόν ήταν και έτσι είπε πως ήταν για την αδερφή του. Ο πατέρας του ήταν πολύ χαρούμενος γιατί επιτέλους έβαλε τέλος και ξοδέψε τα λεφτά και την αδερφή του.

Τέταρτη προτεινόμενη εκδοχή από το ΦΕ 3:

Ο γυιός σκέπτεται τα δάχτυλα της μητέρας του
 φανερά, είναι οι κόρες του δασκάλου με τα
 κόκκινα βουκαβιένια ροζέκια και σκέφτεται
 και των αδερφών του με αυτά...
 Ποιά να δούλε; Την αδερφή του που α είχε
 σούζα ή την Ασημένια του;
 - Χόιτα την αδερφή σου, εμμένεσε' την
 δώσεως τα...
 - Όχι, όχι, όχι. Εγώ θα τα δώσω στη Μανδύκη
 με σούζα. Μόνο σε αυτή τρέφω.
 Μάνη και κόρη άρχισαν να κλέβουν. Το τσαγκαρόπουλο
 έφερε τρέφους στην αγορά της Σαπφίνας
 τω.

Πήγε να δει την αδερφή του...
 Εκείνη είχε επιτύχει στη Σμύρνη και τον
 είχε συγγενεί.
 Μα εκείνος τόρμος την είδε έπρεπε
 στην αγορά της με πόνο, γιατί
 είχε ευχές που δεν είχαν επιβιώσει
 ακόμη.

Πέμπτη προτεινόμενη εκδοχή από το ΦΕ 3:

5.) Το αρευντικό του ήρωα ανακαλύπτει ότι ο υπάλληλος του κατασκευάζει κρυφά από αυτόν τα κόκκινα ζουστρίνια και προσπαθεί να του αλοτρώσει και να του προσφέρει να τα πουλήσει στο μαγαζί. Τελικά το καταφέρνει και το τσαχαρόπουλο μετά από λίγη ώρα καταλαβαίνει ότι έκανε λάθος αλλά τώρα τα είχαν πουλήσει σε πελάτες. Αυτό το βασανιστήριο το να βλέπει την αδελφή του να μην έχει παχυντότητα του στενοχωρεί πολύ και δέντου νοιάζει για την κόρη του δασκάλου

Άλλες εκδοχές:

α.

Ο ήρωας μας παρατηρεί την αδελφή του βλέπει ότι είναι φτωχάκα ντυμένη και για μια στιγμή συλλοχίστηκε να της δώσει τα παχυντότα. Εκείνη την ώρα χτυπάει η πόρτα. Το τσαχαρόπουλο ανοίγει και αντικρύζει το χιο της πιο πλούσιας οικογένειας, πιο πλούσιος και από την κόρη του δασκάλου και ζητάει την αδελφή. Τη είχε προσέξει είχε δει τα μάτια της και είχε αχαιήσει την προσωπικότητά της. Την ζητάει για χυταίκατο και αυτή δεχτηκε με τη μιά. Το τσαχαρόπουλο πριν καταλάβει τι είχε γίνει υπετακώς με την οικογένεια

β.

Σαφνικά σταματάει και επικεντρώνει την ακοή του στην πόρτα που χτυπάει. Πόσο ν' ανοίξει την πόρτα την φέρνοντας πώς είναι. Ανοίγοντας αντικρίζει μια νεαρή, φυλλώδη Jιγίαντα. Το υαλό του υθαλώνει. Σκέφτεται τότε να δώσει τα βοθούα στην νεαρή ωπιέλα που πρωταντίκρισε σκεπτόμενος ότι εκείνη θα τα χε περισσότερο ανάγκη. Χωρίς να σκεφτεί τίποτα, αρπάζει τα βοθούα και της τα δίνει. Αμέσως εκείνη έλαβε και χιλιάδες ήλιοι φώτισαν τα κόγια της. Τότε το σκυλιένο της πρόσωπο ανασπώθηκε και τον αντικρίσε γελάτο λαρά.

Το τσαχωρόπουλο ένιωσε ότι έκανε μια καλή πράξη και σε μετάνο δι' αυτό που έκανε.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

✿ Αυτή είναι μια εικόνα μιας ελληνικής μεγαλούπολης, όπως φαίνεται από ψηλά. Η πόλη αυτή **υπάρχει**, βέβαια, **στην πραγματικότητα**. Αυτή η φωτογραφία, όμως, μολονότι απεικονίζει μια πραγματική πόλη, **μας δίνει ένα μόνο κομμάτι της πραγματικότητας**.

- Ας συζητήσουμε σχετικά με αυτό που αναφέρει η τελευταία πρόταση:
- ποιος ήταν αυτός που επέλεξε να μας δώσει το συγκεκριμένο κομμάτι της πραγματικότητας;
 - Ποια οπτική γωνία διάλεξε, για να μας δώσει το συγκεκριμένο στιγμιότυπο;
 - Θα ήταν ίδια η εικόνα πριν από πενήντα χρόνια ή λίγες ώρες μετά τη λήψη της, όταν πλέον θα έπεφτε το σκοτάδι;

👉 Τελικά, σε ποιον βαθμό αυτό που βλέπουμε στη φωτογραφία ταυτίζεται με την πραγματικότητα; Ας δούμε τώρα από πιο κοντά ένα από τα σπίτια της πανοραμικής εικόνας

Ας υποθέσουμε ότι το βέλος σημαδεύει το παρακάτω σπίτι...

Ας γυρίσουμε, λοιπόν, **πίσω στον χρόνο** και ας αναλογιστούμε ότι στο σπίτι αυτό κατοικούσαν κάποτε άνθρωποι που ίσως σήμερα έχουν γεράσει ή δεν ζουν πια. **Ας φανταστούμε**, επίσης, ότι στο σπίτι αυτό ζούσε κάποτε με την οικογένειά του το παιδί της ιστορίας που θα ακούσουμε: [«Τα κόκκινα λουστρίνια»](#).

📖 Τώρα που διαβάσαμε την ιστορία, ας θυμηθούμε:

Την ιστορία αυτή κάποιος την έπλασε, την επινόησε, **την κατασκεύασε**. Η ιστορία αυτή είναι, λοιπόν, **κατασκευασμένη**, όπως, άλλωστε, και το σπίτι που είδαμε παραπάνω. **Ποιος** την κατασκεύασε, άραγε;

📌 (Για περισσότερα στοιχεία σχετικά με το παραπάνω ερώτημα ας επιλέξουμε το εικονίδιο δίπλα στο όνομα της Ειρήνης Μάρρα από το εμπλουτισμένο ηλεκτρονικό βιβλίο).

«Τα κόκκινα λουστρίνια» είναι ένα από τα δεκατρία διηγήματα της συλλογής Η τριλογία του δίφραγκου της Ειρήνης Μάρρα. Το περιεχόμενό τους αναφέρεται σε απλά, καθημερινά περιστατικά από τη ζωή των νεαρών βιοπαλαιστών. Χαρακτηριστικά στοιχεία της συλλογής, που απαντώνται και στο συγκεκριμένο διήγημα, είναι η λιτότητα της έκφρασης και τα ανθρωπιστικά μηνύματα.

Το είχε βάλει από καιρό στο μάτι. Ήταν ένα κομμάτι κόκκινο γυαλιστερό λουστρίνι, καθάριο και αστραφτερό. Ήξερε, βέβαια, πως κόστιζε πολλά, μα κι αυτός είχε κάνει το κουμάντο του από νωρίς. **Σύναζε** λεφτά κρυφά κι από κρυφά, χωρίς να φανεί, γιατί φοβόταν πως θα **τον παίρναν στο μεζέ** αν μάθαιναν τι είχε κατά νου να κάνει.

Περίμενε τη μέρα που το αφεντικό θα τον έστελνε στον **ταμπάκη** για πανωπέτσια. Του είχε εμπιστοσύνη, βλέπεις, κι όλο αυτόν έστελνε να ψωνίσει, γιατί χώρια που γνώριζε καλά δέρματα και προβιές, ήτανε και **παζαριτζής** και πάντα πετύχαινε **σκόντο**, που 'καναν το αφεντικό να τον κερνάει καφέ.

Ως λίγο καιρό πριν, τον κερνούσε γκαζόζα, γιατί τ' αφεντικό δεν το 'χε προσέξει πως ήταν μεγαλωμένος κάπως πα... Τον είδε όμως που κρυφοκάπνιζε μια μέρα κι από τότε το **μπαξίσι** του παζαριού έγινε ο γλυκύς βραστός.

Έτσι, τη μέρα της αγοράς, τράβηξε κρυφά τον πάτο του παπουτσιού του κι έβγαλε τα λεφτά. Τα 'σπρωξε βιαστικά

- Ας προσπαθήσουμε τώρα με «αντιγραφή-επικόλληση» να μεταφέρουμε την εικόνα της δημιουργού αυτής της ιστορίας, της Ειρήνης Μάρρα, στο κατάλληλο πλαίσιο του παρακάτω πίνακα:

Ας υποθέσουμε ότι ο εικονιζόμενος κατασκεύασε το (γαλάζιο) σπίτι της παραπάνω εικόνας	Ποιος ή ποια κατασκεύασε το κείμενο που διαβάσαμε; (επικολλώ τη φωτογραφία του στο παρακάτω κελί)
	

- ✎ Παρακάτω θα διαβάσουμε ένα σύντομο **βιογραφικό σημείωμα** για τη ζωή και το έργο της Ειρήνης Μάρρα. Παρατηρούμε ότι η συγγραφέας μας είχε σπουδάσει και είχε ασχοληθεί με τη λογοτεχνία και τη μετάφραση. Θα λέγαμε ότι *είναι μορφωμένη*.

Η Ειρήνη Μάρρα γεννήθηκε στην Αθήνα το 1943. Ακολούθησε Εμπορικές σπουδές και γαλλική φιλολογία. Από την εφηβεία της ήδη έκανε τις πρώτες εμφανίσεις στα γράμματα με δημοσιεύσεις κειμένων της, πεζών και ποιητικών, καθώς και μεταφράσεις σε εφημερίδες και περιοδικά. Με την παιδική λογοτεχνία ασχολήθηκε συστηματικά μετά το 1972. Έγραψε παραμύθια, διηγήματα, μυθιστορήματα, θέατρο. Μετέφρασε Γάλλους συγγραφείς (Βολταίρο, Γκαρωντύ) και μεγάλο αριθμό παιδικών βιβλίων. Έχει τιμηθεί με βραβεία και διακρίσεις. Για πολλά χρόνια έγραφε και παρουσίαζε εκπομπές στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο. Δίδασκε λογοτεχνία και μυθοπλασία σε σχολεία και σε σεμινάρια. Πέθανε το 1998.

- Πώς εξηγείς, λοιπόν, ότι στο διήγημά μας έχει χρησιμοποιήσει το συγκεκριμένο λεξιλόγιο;

✚ Πρόσεξε, για παράδειγμα, πόσες λέξεις που δε χρησιμοποιείς στην καθημερινότητά σου υπάρχουν μέσα στο κείμενο. Στον εντοπισμό τους θα σε βοηθήσουν οι λέξεις με ενεργούς δεσμούς (γαλάζια γραμματοσειρά).

- Αν σας ζητούσα τώρα να αναπαραστήσετε τον αφηγητή του διηγήματός μας, θα τον απεικονίζατε με τη μορφή της Ειρήνης Μάρρα; Αν όχι, πώς θα τον ζωγραφίζατε;

🌸 Την ιστορία του νεαρού βιοπαλαιστή την ακούσαμε μέσα από τη “φωνή” που επέλεξε η συγγραφέας να δώσει στον αφηγητή της. Τι θα λέγατε να ακούσουμε τώρα την ιστορία με τη δική σας “φωνή”;

- Ας ξεκινήσουμε να ξαναλέμε την ιστορία με δικά μας λόγια, αποφεύγοντας να μιμηθούμε τη γλώσσα και το ύφος του αφηγητή.

🌸 Ο χρόνος είναι χρήμα, έτσι δε λένε; Ας διηγηθούμε, λοιπόν, ξανά την ίδια ιστορία, παραλείποντας τις λεπτομέρειες.

- ✚ Ας κρατήσουμε μόνον τα στοιχεία που είναι απαραίτητα, ώστε να κατανοήσει την ιστορία μας κάποιος χωρίς να χρειαστεί να διαβάσει το κείμενο της Ειρήνης Μάρρα.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΠΑΡΑΠΑΝΩ;

🏰 Ας περάσουμε σε μια καινούρια δραστηριότητα...

➤ Ποια θα είναι η εργασία μας;

✚ Λίγα λόγια για βοήθεια...

- Θέματα που θα συζητήσουμε...

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

👉 Το κείμενό μας είναι **πεζό** και συγκεκριμένα **διήγημα**. Ας εξετάσουμε, λοιπόν, κάποια στοιχεία του διηγήματός μας δουλεύοντας σε ομάδες.

✚ Σήμερα θα (συν)εργαστούμε σε τετραμελείς ομάδες. Ο/Η διπλανός/ή σου και εσύ θα γυρίσετε τις καρέκλες σας, ώστε να αποτελέσετε μια τετραμελή ομάδα μαζί με τους συμμαθητές/τριές σας που κάθονται στο θρανίο που βρίσκεται στις πλάτες σας. Να φροντίσετε να κατανείμειτε μεταξύ σας τις εργασίες έτσι, ώστε να επαρκέσει ο χρόνος που θα σας δοθεί (δεκαπέντε περίπου λεπτά).

➤ Στη συνέχεια, θα ανακοινώσετε στους συμμαθητές σας τα πρώτα σας συμπεράσματα, χρησιμοποιώντας, αν το κρίνετε απαραίτητο, και τον διαδραστικό πίνακα της τάξης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1 (ΟΜΑΔΕΣ 1 ΚΑΙ 4)

➤ Η ομάδα σας θα συζητήσει για λίγα λεπτά, ώστε να συμπληρώσει τον παρακάτω πίνακα:

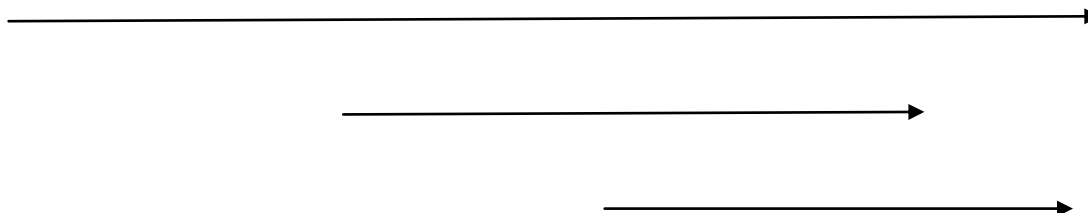
	Ο ΗΡΩΑΣ ΜΑΣ	Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ	Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΟΥ ΗΡΩΑ ΜΑΣ
ΟΝΟΜΑ:			
ΠΟΥ ΖΕΙ ΚΑΙ ΠΟΤΕ;			
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ (ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ)			

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ			
ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΚΑΠΟΙΑ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΠΟΥ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙ ΤΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ;			

- Αν το κείμενο δε σας δίνει στοιχεία για κάποιο από τα ερωτήματα, να προσπαθήσετε να εξηγήσετε για ποιο λόγο συμβαίνει αυτό.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2 (ΟΜΑΔΕΣ 2 ΚΑΙ 5)

- ✚ Ο ήρωας μας, η αδελφή του και η κόρη του δασκάλου είναι τρία πρόσωπα που δεν “εισέρχονται” κατά την ίδια χρονική στιγμή στην ιστορία μας. Πρώτα γίνεται λόγος για τον πρωταγωνιστή μας, τον ήρωά μας, και στη συνέχεια, σε κάποιο σημείο της ιστορίας, για καθένα από τα δύο κορίτσια.
- Η ομάδα σας θα συζητήσει για λίγα λεπτά, ώστε να σημειώσει στο παρακάτω σχήμα **ποια γραμμή** αντιστοιχεί σε καθέναν από τους τρεις αυτούς ήρωες. Φυσικά, μπορείτε να αλλάξετε το μήκος της καθεμιάς, φροντίζοντας να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

➤ Τώρα που συζητήσατε για τα **κύρια πρόσωπα** του διηγήματος, μπορείτε να εξηγήσετε γιατί έχει συμπεριληφθεί στην αφήγηση καθένα από τα υπόλοιπα;

- Α:
- Β:
- Γ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3 (ΟΜΑΔΕΣ 3 ΚΑΙ 6)

➤ Να χρωματίσετε το κείμενο επιλέγοντας δύο χρώματα, ένα για καθεμιά από τις κοπέλες του διηγήματος. Κατά την παρουσίασή της πρότασής σας στον διαδραστικό πίνακα της τάξης, να προσπαθήσετε να μας πείσετε για τις επιλογές σας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

✚ Ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιεί τον λόγο ένας/μία συγγραφέας είναι συνήθως διαφορετικός από τον τρόπο με τον οποίο τον χρησιμοποιούμε στην καθημερινή μας ομιλία, **όταν επιδιώκουμε απλώς να επικοινωνήσουμε μεταξύ μας**. Αξίζει, λοιπόν, σε ένα κείμενο να εντοπίζουμε σημεία στα οποία, κατά τη γνώμη μας, ο/η συγγραφέας χρησιμοποιεί με ξεχωριστό/ιδιαίτερο τρόπο τις λέξεις (π.χ. επαναλαμβάνει κάποιες από αυτές, δημιουργεί αντιθέσεις, τις χρησιμοποιεί μεταφορικά κλπ.)

Να εντοπίσετε μέσα στο κείμενό σας τις **επαναλήψεις** και τις **αντιθέσεις**. Να συζητήσετε για ποιο λόγο χρησιμοποίησε, κατά τη γνώμη σας, καθένα από αυτά τα σχήματα λόγου σε κάθε χωρίο η συγγραφέας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5

 Ο ήρωάς μας καταστρώνει και υλοποιεί πολύ προσεκτικά το σχέδιο του.

- Να σημειώσετε, σε όσα από τα παρακάτω κελιά του Πίνακα Α' θεωρείτε απαραίτητα, τα **στάδια του σχεδίου** του, ενώ, σε όσα από τα κελιά του πίνακα Β' θεωρείτε απαραίτητα, **ό,τι τον εμποδίζει να το πραγματοποιήσει**.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α

--	--	--	--	--	--	--	--	--

ΠΙΝΑΚΑΣ Β

--	--	--	--	--	--	--	--	--

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 6

✚ Κάθε διήγηση/αφήγηση δεν είναι κάτι το στατικό και ακίνητο (όπως, για παράδειγμα, οι φωτογραφίες ή τα σπίτια του [φύλλου εργασίας 1](#)), αλλά κινείται μέσα στον χρόνο και εξελίσσεται. Μοιάζει με ένα **κουβάρι** που το ξετυλίγει ο αφηγητής, καθώς κινείται μέσα στον χρόνο, άλλοτε πιο γοργά, άλλοτε πιο αργά. Θυμάστε το κουβάρι που έδωσε η Αριάδνη, για να βγει ο Θησέας από τον Λαβύρινθο; Κάποιες φορές, όμως, φαίνεται σαν ο αφηγητής να σταματάει την αφήγησή του και να θέλει να κρατήσει ακίνητο τον χρόνο. Το κουβάρι **παύει να ξετυλίγεται** και τότε ο αφηγητής αρχίζει και μας **περιγράφει κάτι ή μοιράζεται μαζί μας κάποιες σκέψεις ή εντυπώσεις του**.

- Μπορείτε να βρείτε μέσα στο κείμενο πώς ξετυλίγεται το κουβάρι της αφήγησης;
- Σε ποια σημεία ο αφηγητής γυρίζει πίσω στον χρόνο και μας λέει πράγματα που είχαν συμβεί παλαιότερα;

ΚΟΙΝΟ ΘΕΜΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

Τώρα που ακούσαμε τις απόψεις όλων των ομάδων ας συζητήσουμε για πέντε λεπτά, στο πλαίσιο της ομάδας μας, πριν ο εκπρόσωπός μας ανακοινώσει στην ολομέλεια τις απόψεις μας για τα εξής ζητήματα:

- για ποιο λόγο, άραγε, **κατασκεύασε** την ιστορία αυτή η συγγραφέας;
- Θα μπορούσε να έχει συμβεί αυτή η ιστορία; Τι λέτε: μας ενδιαφέρει αν έχει πράγματι συμβεί ή όχι;

ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΖΟΜΑΙ...

1. Πιστεύεις ότι ο ήρωάς μας θα μπορούσε πράγματι να ζει στο σπίτι που απεικονίζεται στο [φύλλο εργασίας 1](#); Αν όχι, πώς θα το ζωγραφίζες εσύ;
2. Ποιον από τους ήρωες της ιστορίας θα ήθελες να έχεις φίλο ή φίλη σου, αν ζούσες εκείνη την εποχή; Γιατί;
3. Ας υποθέσουμε ότι θα “βλέπαμε” την ιστορία μέσα από τα μάτια της κόρης του δασκάλου. Τι θα άλλαζε (ή θα έπρεπε να αλλάξει) στην περίπτωση αυτή;
4. Αλλάζω χρώμα στα... λουστρίνια και στον τίτλο του διηγήματος. Τι θα αλλάξει στην ιστορία μας;
5. Μεταφέρω τον ήρωα στη σημερινή Ελλάδα. Ποια στοιχεία της ιστορίας θα (ή πρέπει να) αλλάξουν;
6. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, με τι θα παρομοίαζα ένα πεζογράφημα;
7. Τι είναι διήγημα; Προσπαθώ να το ορίσω με τον δικό μου τρόπο.
8. Ποιες από τις παραπάνω ερωτήσεις σε δυσκόλεψαν; Θα σε βοηθούσε αν τις επεξεργαζόσουν ομαδικά;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Ξαναγράψω/ουμε την ιστορία που μελετήσαμε (ή τη συνεχίζω/ουμε από κάποιο σημείο της), υιοθετώντας μία από τις παρακάτω επιλογές:

1. ο ήρωάς μας αποφασίζει να μη δώσει τελικά τα παπούτσια στην αδελφή του.
2. Η κόρη του δασκάλου χτυπά την πόρτα τη στιγμή που ο ήρωάς μας παρατηρεί τη φτωχικά ντυμένη αδελφή του.
3. Ο πατέρας του ήρωα αντιλαμβάνεται ότι ο γιος του έχει ξοδέψει χρήματα για να φτιάξει το συγκεκριμένο ζευγάρι παπούτσια.
4. Ο ήρωάς μας συζητά το θέμα με τη μητέρα του, χωρίς να έχει στρέψει το βλέμμα στη φτωχικά ντυμένη αδελφή του. Η μητέρα του προσπαθεί να τον πείσει να δώσει τα παπούτσια στην αδελφή του.
5. Το αφεντικό του ήρωα ανακαλύπτει ότι ο υπάλληλός του κατασκευάζει κρυφά από αυτόν τα κόκκινα λουστρίνια.
6. Να επιλέξεις/ετε **όποια άλλη εξέλιξη** επιθυμείς/είτε για την ιστορία μας.

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Στο αρχικό σενάριο πρότεινα τα εξής: «ανάλογα με τους στόχους που θα θέσει και τον χρόνο που θέλει να αφιερώσει, ο διδάσκων μπορεί να παραλείψει τμήματα των φύλλων εργασίας. Είναι δυνατόν, για παράδειγμα, να περιορίσει σε τρεις τις δραστηριότητες του [φύλλου εργασίας 2](#) και να αναθέσει μία από αυτές, λ.χ. την πρώτη, τη δεύτερη ή την πέμπτη, σε δύο ομάδες, που θα εργαστούν παράλληλα πάνω στις ίδιες δραστηριότητες. Καθεμιά από αυτές τις ομάδες θα δουλέψει χωριστά. Κατά την ανακοίνωση θα παίρνουν τον λόγο εναλλάξ. Έτσι, θα απαιτηθεί ο μισός χρόνος σε σχέση με την κύρια εκδοχή του σεναρίου, αλλά, φυσικά, δε θα υλοποιηθούν όλες οι πτυχές της εξέτασης του διηγήματος που προτείνονται εδώ».

Αυτήν την εκδοχή υιοθέτησα τελικά, προτείνοντας, καταρχάς, για επεξεργασία τις τρεις απλούστερες και ελκυστικότερες από τις δραστηριότητες αυτού του φύλλου εργασίας. Σε περίπτωση που ο διδάσκων θελήσει να εφαρμόσει και τις δραστηριότητες που παραλείφθηκαν πρέπει να γνωρίζει ότι η επιλογή αυτή θα απαιτήσει περισσότερο χρόνο κατά την εφαρμογή του σεναρίου.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Προτείνοντας το σενάριο αυτό ως εισαγωγικό για το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Γυμνασίου γνώριζα τις δυσκολίες του εγχειρήματος. Πιστεύω, ωστόσο, ότι με την εφαρμογή του θέσαμε τις πρώτες βάσεις για έναν τρόπο προσέγγισης των πεζών κειμένων και ότι, δεδομένης της σταδιακής ωρίμανσης των μαθητών κατά τη διάρκεια της χρονιάς, η ανάκληση και συνεχής χρήση των γνώσεων, επισημάνσεων και γραμματισμών που αποκτήθηκαν από αυτήν την πρώτη προσέγγιση θα οδηγήσει σταδιακά στην εμπέδωσή τους. Άλλωστε, ο χαρακτηρισμός του σεναρίου ως εισαγωγικού δεν αποκλείει αυτό, με τις κατάλληλες προσαρμογές, να εφαρμοστεί σε οποιαδήποτε άλλη χρονική στιγμή της Α΄ ή Β΄ Γυμνασίου κρίνουν ότι είναι η προσφορότερη για το τμήμα στο οποίο θα εφαρμοστεί.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ακριτίδου, Μαρία. 2012. *ΤΠΕ και διδασκαλία της λογοτεχνίας. Το μοντέλο των τριών αλληλένδετων κύκλων*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. (Προς δημοσίευση).

Παντζαρέλας, Παναγιώτης. 2012. *Τα βασικά εργαλεία των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και η χρήση τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Scholes, Robert. [1985] ¹²1982. *Στοιχεία της πεζογραφίας*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κωνσταντινίδη.

Φρυδάκη, Ευαγγελία. 2003. *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

Φρυδάκη, Ευαγγελία. 2009. *Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και μετανεωτερικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική.

Χοντολίδου, Ελένη. 2012. *Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.